Прамова Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Совета БССР тав. НАТАЛЕВІЧА Н. Я.

Таварышы! Тут, на XIV з'ездзе комсамола, прысутнічае лепшая частка моладзі Беларусі. Вы сабраліся абмеркаваць актуальнейшыя пытанні работы комсамола Беларусі. Усе выступленні таварышоў зводзяцца да аднаго: як лепш арганізаваць выхаваўчую работу сярод комсамольцаў, каб кожны комсамолец больш актыўна ўдзельнічаў у соцыялістычным будаўніцтве і прадукцыйней працаваў, каб кожны комсамолец практычнай творчай работай апраўдаў высокае і пачотнае званне члена Ленінскага Комуністычнага Саюза Моладзі. Гэта верная пастаноўка пытання.

Ва ўмовах другой імперыялістычнай вайны, калі пажарышча вайны палыхае на ўсходзе і на захадзе, на поўначы і на поўдні, калі ў гэту вайну ўцягнута больш палавіны насельніцтва зямнога шара, калі вастрыё імперыялістычнай вайны кожную мінуту можа быць павернута супроць Совецкага Саюза, пытанні павышэння прадукцыйнасці працы, пытанні павышэння абароназдольнасці нашай краіны павінны стаяць у цэнтры ўвагі.

Вы нарадзіліся свабоднымі і жывеце ў шчаслівы час, у сталінскую эпоху, калі наша краіна ўступіла ў паласу завяршэння будаўніцтва соцыялістычнага грамадства і паступовага пераходу да комунізма. Вы самі гаспадары, будаўнікі свайго поўнакроўнага, яркага і шчаслівага жыцця, вяршыцелі свайго лёсу.

Большасць з вас тут прысутных (за выключэннем комсамольцаў заходніх абласцей БССР) не ведае капіталістычнай эксплаатацыі, не ведае беспрацоўя і голаду. Аб усіх вас клапоціцца партыя і ўрад, наша совецкая дзяржава і лепшы друг совецкай моладзі вялікі Сталін (**Доўгія апладысменты**).

Вы павінны гардзіцца вашымі бацькамі і мацірамі, старшымі братамі і сёстрамі, якія са зброяй у руках пад кіраўніцтвам партыі вялікай крывёю, вялікімі афярамі заваявалі і здабылі для вас свабоду, шчаслівае і радаснае жыццё — соцыялізм. Гэтыя вялікія заваёвы совецкага народа комсамольцы павінны ўмець цаніць і берагчы.

Усе выступаючыя тут на з'ездзе многа гаварылі аб авангарднай ролі комсамольцаў у соцыялістычным будаўніцтве, аб павышэнні палітычнага, культурнага і тэхнічнага ўзроўню совецкай моладзі. Гэта правільна. Сучаснае комуністычнае грамадства адрозніваецца ад першабытнага комунізма тым, што яно будуецца на аснове самай перадавой навукі і тэхнікі. Непісьменныя не могуць пабудаваць комунізма. Нашай краіне патрэбны шматлікія кадры, патрэбны людзі навукі — акадэмікі, прафесары, інжынеры, тэхнікі, педагогі; патрэбны культурныя, тэхнічна граматныя рабочыя, патрэбны кадры,—кадры, авалодаўшыя не толькі тэхнікай, але і тэорыяй марксізма-ленінізма. Толькі такія кадры могуць добра працаваць і пабудаваць комунізм.

У гэтай сувязі я і хачу спыніць увагу з'езда на некаторых пытаннях выхаваўчай работы ў комсамоле.

Істотны недахоп выхаваўчай работы— гэта разрыў тэарэтычнай падрыхтоўкі з практыкай. Вучоба ў школах, прапаганда ў гуртках у нас праводзіцца абстрактна, часта без увязкі з практыкай работы комсамольцаў і вытворчым жыццём. Па сутнасці ў вядомай ступені працвітае начотніцтва. Многія нашы педагогі, кіруючыя таварышы ўпускаюць з-пад увагі ўказанне Леніна, які жорстка змагаўся з зуброжкай, начотніцтвам і абстрактнасцю ў вучобе. У сваёй прамове на III-м з'ездзе комсамола ў 1920 годзе ён паказаў нам, чаму і як выхоўваць комсамольцаў. Ён гаварыў, што без вучобы няма комунізма, а навучыць людзей таму, што выкладзена ў кніжках і брашурах без увязкі з практычнай работай—значыць скажаць комуністычнае выхаванне. Ад падобных метадаў Уладзімір Ільіч Ленін нас перасцерагаў:

«Калі-б толькі вывучэнне комунізма заключалася ў засваенні таго, што выкладзена ў комуністычных працах, кніжках і брашурах, то тады занадта лёгка мы маглі-б атрымаць комуністычных начотчыкаў ці хвастуноў, а гэта скрозь і ўсюды прыносіла-б нам шкоду і страты, таму што гэтыя людзі, навучыўшыся і начытаўшыся таго, што выкладзена ў комуністычных кнігах і брашурах, аказаліся-б няўмеючымі злучыць усе гэтыя веды і не сумелі-б дзейнічаць так, як таго сапраўды комунізм патрабуе».

Няма чаго, таварышы, граха таіць, ёсць у нас такія комсамольцы, нават кіруючыя работнікі, якія ў патоку прыгожых слоў гатовы патапіць жывую справу. Свае выступленні такі чалавек звычайна пачынае з пытання міжнароднага маштаба. Ён нічога не забудзе, нічога не ўпусціць. Ён красамоўна раскажа вам аб комуністычным выхаванні, аб соцспаборніцтве, стаханаўскім руху, аб авангарднай ролі комсамольцаў і т. д. А калі яго спытаеш, колькі комсамольцаў, занятых у сельскай гаспадарцы, з'яўляюцца стаханаўцамі і ўдарнікамі,—ён не ведае; колькі комсамольцы выпрацавалі працадзён у калгасе,—таксама не ведае; колькі комсамольцаў датэрмінова разлічыліся з дзяржавай па ўсіх відах паставак і плацяжоў,—таксама не ведае; колькі выпісваюць газет, якую літаратуру чытаюць комсамольцы,—таксама не ведае.

Такія людзі, на вялікі жаль, аказаліся нават на з'ездзе. Вось, напрыклад, выступленні некаторых таварышоў з заходніх абласцей нашай рэспублікі. Прызнаюся шчыра, што калі-б старшынствуючы не папярэдзіў, што гэта таварышы з заходніх абласцей, то па зместу іх выступленняў нельга было-б даведацца, якую вобласць, раён яны прадстаўляюць. Так занадта агульнымі і неканкрэтнымі былі іх выступленні. Яны не гаварылі аб практыцы сваёй работы. Гэта яркі паказчык таго, што аб становішчы спраў у вобласці, у раёне таварыш не ведае. Папракнуць іх тым, што яны палітычна няверна выступалі, нельга. Яны даволі падрабязна і правільна расказвалі і аб выхаванні моладзі і аб авангарднай ролі комсамола, наогул аб усім патроху, і атрымалася нібы кругла і добра, а вось самага галоўнага яны не сказалі.

Чаму-б, напрыклад, сакратару Беластоцкага абкома не расказаць, колькі прынята ў комсамол беларусаў, палякаў, яўрэяў, якую работу вядзе комсамол сярод той часткі моладзі, якая яшчэ знаходзіцца пад уплывам варожых ідэй і поглядаў, аб антырэлігійнай рабоце сярод моладзі, аб многім іншым цікавым і важным. Гэтага сказана не было. Чаму? Ды таму, што гэты таварыш не ведае сапраўднага становішча рэчаў, мала бывае ў пярвічных арганізацыях, мала працуе з моладдзю. Вось канкрэтны прыклад разрыву тэорыі з практыкай.

Ленін вучыў, што Саюз комуністычнай моладзі сваю адукацыю, сваё вучэнне і сваё выхаванне павінен злучыць з працай рабочых і сялян, што толькі ў працы разам з рабочымі і сялянамі можна стаць сапраўднымі комуністамі.

Некаторыя-ж нашы кіраўнікі комсамола забываюць гэта ўказанне вялікага правадыра і часта сваю ролю зводзяць да ролі педагога казённай гімназіі. Яны не ведаюць, не цікавяцца тым, што прадстаўляюць комсамольцы данай арганізацыі на вытворчасці, прамысловасці, сельскай гаспадарцы, як яны змагаюцца за выкананне вытворчага плана фабрыкі, завода, калгаса, а значыць, як апраўдваюць сваё высокае званне комсамольцаў.

Не ведаючы гэтага, такі кіраўнік не можа правільна кіраваць комсамольскай арганізацыяй, не можа правільна ўплываць на комсамольцаў і выхоўваць іх.

У сістэме выхавання і абучэння комсамола трэба звярнуць увагу і на тую акалічнасць, што ў пачатковых і сярэдніх школах да гэтага часу яшчэ нізкая якасць вучобы. Лёгкія, павярхоўныя адносіны да якасці вучобы, якія існуюць у некаторых школах, параджаюць бязграматныя людзі, такія настаўнікі, якія самі нічога не ведаюць і не жадаюць ведаць.

Вобліх такога настаўніка я магу тут прадэманстрыраваць. На рэспубліканскай нарадзе актыва настаўнікаў (не наогул нарады настаўнікаў, а актыва) настаўнік падае такую запісачку. Я яе вам прачытаю даслоўна: «Как поступить в таким случаи, если в школе нащитывается 15 учеников и растояния ат 2-й школы 8 км.».

У адным сказе роўна шэсць памылак.

Падобнага роду настаўнікі нам добрых кадраў не створаць і пабудаваць комунізм не толькі не дапамогуць, а будуць справу будаўніцтва комунізма тармазіць. Такіх настаўнікаў трэба выганяць з школы. Не патрэбны нам такія настаўнікі, якія калечаць людзей, якія, будучы самі бязграматнымі, выпускаюць няграматных людзей.

Комсамол павінен аб'явіць паход за высокую якасць вучобы, за глыбокія веды вучняў у нашых совецкіх школах.

Трэці недахоп выхаваўчай работы нашай моладзі — гэта адсутнасць пэўнай сістэмы прывіцця працоўных навыкаў навучаючымся.

Задача школы і ўсёй сістэмы выхаваўчай работы заключаецца ў падрыхтоўцы труджанікаў соцыялістычнага грамадства, актыўных будаўнікоў комуністычнага грамадства. Гэта значыць, што з самых ранніх год дзіцяці, а потым юнаку трэба прывіваць любоў да працы, каб ён не грэбаваў ніякай фізічнай работай, чарнавой работай ці як гавораць «чорнай работай», каб ён не баяўся яе, каб ён усякую працу лічыў справай чэсці і доблесці. Трэба прама сказаць, што ў гэтых адносінах наша школа нічога не зрабіла, і комсамол таксама. А ў нас часцей за ўсё бывае наадварот — вельмі многія маладыя людзі недалюбліваюць фізічную работу, і замест таго, каб, скончыўшы семігодку ці дзесяцігодку, пайсці на вытворчасць, устройваюцца ў канцылярыях. Гэтыя чыстаплюйчыкі думаюць, што комунізм можна будаваць у белых пярчатках.

Каму не вядома такое палажэнне, што амаль уся наша моладзь, прыязджаючы на канікулы з навучальных устаноў, абсалютна не працуе ні ў калгасах, ні на вытворчасці, а «загартоўвае» і «ўмацоўвае» мускулатуру бяздзеллем. І гэтаму бяздзеллю патакаюць бацькі — моў, сынок, ты замарыўся ў вучобе, пабяздзельнічай летам. Той і бяздзельнічае.

Прамовы друкуюцца па скарочаных стэнаграмах.

З поўным тэкстам дакумента можна азнаёміцца ў бібліятэцы